

Aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Amsterdam, 15 maart 2010

Betreft: toekomstverkenning publieke omroep

Contactpersoon: drs Marit Vochteloo

Excellentie!

Hierbij ontvangt u de reactie van *Elsevier* op de notitie
'Onderwerpen en vragen toekomstverkenningen landelijke publieke omroep'

Reactie op vraag 1b:

(1)

De notitie 'Onderwerpen en vragen toekomstverkenningen landelijke publieke omroep' reflecteert een tamelijk gesloten wereldbeeld, waarin niet ter discussie staat dat de overheid honderden miljoenen euro's per jaar uitgeeft aan een organisatie in een sector, die ook zonder subsidie van de overheid kan bestaan. Dit is niet alleen van belang voor de belastingbetaler, maar ook voor particuliere ondernemingen in de media die schade ondervinden van deze concurrentie door de overheid.

Zo besteden de opstellers van de notitie geen aandacht aan het feit dat een grote, financiële aanwezigheid van de overheid in deze sector allerlei particuliere initiatieven dwarsboomt, kapotmaakt dan wel in de kiem smoort. Deze concurrentievervalsing heeft op verschillende terreinen plaats:

- De vele publieke programma's op televisie (drie zenders) en radio (vijf zenders) trekken mediatijd weg bij particuliere media. Dit geldt vanzelfsprekend voor de particuliere omroepen, maar ook voor de particuliere gedrukte media. Kijk- en luistertijd concurreert met leestijd.
- Daarbij zijn de publieke omroepen ook actief op de bladenmarkt (tegenwoordig ook met andere bladen dan de radio- en tv-bode), waardoor de publieke omroepen ook met leestijd aan het concurreren zijn geslagen. Waarbij aangetekend moet worden dat de programmagegevens nog steeds niet gratis beschikbaar zijn, zoals wel geldt voor gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek, een eveneens door de overheid betaald instituut waarvan de informatie wel om niet mag worden overgenomen.

- De concurrentie van en door de overheid wordt ook gevoeld op de arbeidsmarkt, waar particuliere en publieke media-organisaties beide (onder meer) journalisten werven. De publieke media-organisaties zorgen voor een prijsopdrijvend effect.
- Ook wordt de concurrentie gevoeld op de advertentiemarkt. De publieke media-organisaties halen jaarlijks landelijk circa 200 miljoen euro uit deze markt. En hoewel deze notitie over de landelijke publieke omroep gaat, is hierbij nog maar eens gezegd dat vooral de reclame op de regionale publieke omroep direct de advertentiepositie aantast van de regionale en lokale gedrukte media, die tot voor zelf niet actief mochten zijn in de ether en een enorme achterstand hebben, mochten ze initiatieven willen ontplooiën.

Zou dit alles een gevolg zijn van een particulier initiatief, dan is dat *all in the game*. Maar de overheid, die van ons allen is, zou geen partij moeten zijn in deze vierdubbele concurrentieslag.

(2)

Opvallend is de raadselachtige verdediging van de publieke omroep in de notitie. Een door de landelijke overheid betaalde publieke omroep, als die al zou moeten bestaan, zou juist moeten bijdragen aan het binden van de samenleving, zeker als de samenhang in die samenleving wordt bedreigd door grootschalige immigratie, globalisering en gebrek aan een gezamenlijke tegenstander (voorheen 'de Russen'). Waarbij de zwakke gezamenlijke nationale identiteit ook nog eens ondergraven dreigt te worden door europeanisering en historisch al te kampen heeft met religieuze tweespalt en een sterker regionaal dan nationaal bewustzijn.

In plaats van de binding te bevorderen, subsidieert de overheid een heel scala van zeer uiteenlopende en elkaar bestrijdende omroepen. Dit alles onder het mom van bevordering van de pluriformiteit. In feite houdt de overheid met deze subsidiestroom slechts zuilen in stand die elders in de samenleving niet meer bestaan. Het is dus een zeer kunstmatig in stand gehouden systeem, dat geen enkele legitimering vindt in de aanwezigheid van met cadeaus en via reclamezendtijd geronselde leden.

Door de overheid betaalde pluriformiteit is geen pluriformiteit. Als ideologische of religieuze groepen in de samenleving radio- en televisieprogramma's willen uitzenden, laat ze dan ook de kosten daarvan opbrengen. Waarom vinden we het doodnormaal dat de lezers van het *Nederlands Dagblad* en het *Reformatorisch Dagblad* het geld opbrengen voor deze kranten, maar hoeven de EO-leden slechts 7,50 euro te betalen, waarna de overheid de kosten van de programma's draagt. Waarom betalen de lezers van *NRC Handelsblad* voor onder meer een kunst- en boekenbijlage, maar laten de AVRO-leden hun uitzendingen betalen door de belastingbetaler? Een onbegrijpelijk systeem.

(3)

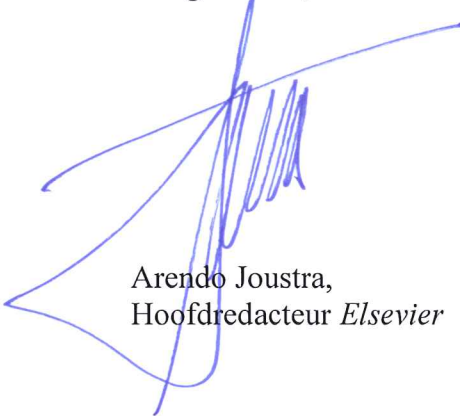
De metamorfose van de publieke omroep van 'aanvullend' naar 'totaal' is opmerkelijk, aangezien de publieke omroep nog meer dan voorheen allerlei programma's uitzendt waarvoor de noodzaak om ze te betalen met belastinggeld geheel ontbreekt. Dat geldt met name sport- en amusementprogramma's.

Deze verschuiving van de wens om niet een aanvullende omroep te zijn maar een totale omroep, is ten koste gegaan van programma's die – mogelijk door een gebrek aan een *level playing field* – niet door de particuliere omroepen worden uitgezonden. Juist van een publieke omroep zou je programma's verwachten over wetenschap, boeken, media(wijsheid), Europese politiek, et cetera. Het is op de publieke omroep allemaal zeer minimaal aanwezig of het ontbreekt. Is dit de prijs die moet worden betaald voor een verschuiving van aanvullend naar totaal? Of geven ook voor de publieke omroep (al was het maar om de STER-inkomsten op niveau te houden) de kijkcijfers de doorslag?

Reactie op vraag 5:

De samenwerking tussen publieke en particuliere media-organisaties leidt tot een knoop die financieel en organisatorisch niet te ontwarren is. In elk geval niet door de toezichthouders en de Tweede Kamer. In feite zal het toestaan van deze samenwerking de verstoring van de concurrentieverhoudingen door de overheid alleen maar groter maken.

Hoogachtend,

Arendo Joustra,
Hoofdredacteur *Elsevier*